

Nogle Oplysninger om Korsør og Omegn og Slagelse fra 1744

Af Fritz Jacobsen

I de Efterretninger om Købstæderne og Amterne, som i Henhold til Oversekretærens Skrivelse af 6. April 1743 indsendtes til det danske Kancelli, oplyser Amtmand Berregaard følgende om Korsør og nærmeste Omegn:

Korsør ligger saa dybt, som om Byen var begravet i Vandet, da det er et opfyldt og fra Stranden indtaget Areal, hvilket kan ses, baade naar der graves, og naar Højvande gør Skade og skyller Grunden bort, hvad der tit sker. Byens Havn er en af de bedste og sikreste her i Landet; men Indløbet er temmelig vanskeligt at passere for ukendte Folk. Især bliver den saakaldte »Sandhagen« mere og mere besværlig og skadelig, da den Aar for Aar paa Grund af den haarde ud- og indgaaende Strøm i »Coursen« tilsandes baade dér og paa den anden Side ved Færgebroen, ved at den stadige Opfyldning, der sker ved Fæstningens Bolværk, udskylles. Der maa snarest raades Bod herpaa, hvis den største Hindring og Ulempe i Sejladsen skal forhindres. Halseby Sø bestaar af bar Engbund og Rør.

»Kongebroen«, der næsten er $\frac{1}{4}$ Mil lang, er saa bred som en Kørevej og oplagt med Sten paa begge Sider. Den skiller Fjorden fra Noret, som er paa dens nordre og nordvestlige Side, og gennem Kongebroen løber Fjorden ind i Noret. Den har en lille Ø »paa eller med sig hængende«, som kaldes »Haneklint«.

Fritz Jacobsen

I den Vejle (Lille-Vejlen, Forlev Vejle), som man kan køre og ride over, naar der ikke er Højvande eller Brudis, løber en Aa, der kommer oppe fra Landet og løber under Landevejen ved »Worebye Bro«, som tit beskadiges ved Vandflod. Der kan ingen Dæmning blive for Vejlen eller Aaen, og de kan heller ikke blive sejlbare; enkelte Steder kan en Ege vel benyttes.

Stillinge Fjord naar en stiv Mil ind i Landet. Der har før ved Tjokholm været en Havne- og Ladeplads med Toldsted. Havnen benyttedes af Slagelse; men skønt der er »et svælgende Dyb« baade inden og uden for den, kan ingen Fartøjer nu gaa derind. Grunden hertil skal efter Sigende af Folk, der kan erindre Indsejlingen dèr, være den, at nogle store Træer og Kister samt smaa Skuder fyldt med Sten skal være sunket i Gabet. At optage disse Forhindringer var vel ikke umuligt, men vilde være forbundet med store Omkostninger og ikke til nogen Nytte.

Det kan ikke lade sig gøre at dæmpe disse Vande; thi dels er her Ebbe og Flod, som ikke lader sig udelukke, og dels er her Coursen, hvor Farten til og fra Korsør foregaar, og den kan ikke tillukkes, hvis der skal være nogen Havn. Forresten vilde det ogsaa være umuligt at fratage denne Cours sit Ind- og Udløb; det vilde føre til, at Vandet gik over andre Steder og maaske tog baade Fæstning og By bort. Stillinge Fjord er paa den længere Side mod Nord endnu mere umulig at faa dæmpet, da der er et svælgende Dyb over 2 Mil i Bredden.

Paa den almindelige Landevej til Slagelse findes de ordentlige saakaldte Milehøje eller Milebanker; men den Sten eller Pæl, der plejer at staa paa hver af dem, findes ikke. Saa-danne Banker og Tegn findes for hver Fjerdingvej, og der er 10 mellem Korsør og Slagelse. Til Kalundborg, Næstved og Skælskør er ingen.

Oplysninger om Korsør og Slagelse fra 1744

Om Indbyggerne i Korsør udtaler Amtmanden, at de er haarde Folk i Henseende til deres Natur og Opførsel. De fleste af dem »elsker det vaade og Vandet eller det, som kommer af Vandet, forarbejdes i og med Vandet, og intet urimeligt, fisker og ernærer sig af Vandet, over Vandet og er omringet af Vandet«. I Byen ligger til Stadighed »det frie Compagni Soldater«. Befolkningen bestaar for øvrigt af Købmænd, enkelte Haandværkere, Sejlfolk og Fiskere.

Af Kuriositeter i Byen nævnes ikke mange; men det fortælles, at Allikerne i det firkantede Taarn paa Fæstningen hvert Aar flyver bort, naar Ungerne er store nok til at flyve med. De kommer dog hvert Aar tilbage igen til Taarnet, hvor meget der saa bliver skudt og jaget efter dem. Nogle af Kommandantens Formænd har gjort sig Umage for at faa dem bort eller ødelagt, men forgæves. De kaldes næsten af hver Mand for »Kommandantens Duer«.

Et Skilderi i Kirken over Fonten er »rart«; thi jo længere man ser paa det, jo mere naturlige synes Ansigterne at blive, og til sidst staaer de for Beskueren som levende Mennesker.

I Skoven, »som ogsaa er en Curiositet«, findes næppe en Eg, hvor der ikke gror en »Vinter-Grøn« ved Roden eller snor sig op ad den.

Følskær skal efter sandt Sigende være bundløst, fordi en Gaard eller et Hus, som har staaet der, skal være sunket med Folk, Fæ og alt, »hvilket ikke alene er curiøst at vide, men endog værd at eftertænke«.

Vest for Ulle-Mosen ligger en Dal, som kaldes Hallebolis Hule, hvor der findes Rudera, som viser, at der har staaet en stor firkantet Murstensbygning. Hvad den har været brugt til, kan hverken Bøger, Skrifter eller Tradition give Oplysninger om. Efter nogles Mening skal der have været et »Røver-Nest« (Røverrede) i Skoven, da der stod Skov paa Halskov, men »hvad skulde Røvere saa langt ude i

Fritz Jacobsen

denne yderste Kant af Landet og ret en Krog, hvor ingen Folk eller Fart var i gamle Dage.

Af Antikviteter i Byen nævnes en gammel katolsk eller Munke-Altartavle med to dobbelte »Flagge«. Om Raadhuset siges, at det er et højt Hus, meget gammelt og brøstfældigt. Fæstningen siges at være anlagt af Svenskerne og er nu Bolig for Kommandant og Proviantforvalter. I Magasinet kan rummes 6—7000 Tdr. Korn.

I Taarnborg Sogn ligger Dyrehovedgaard, der er opkaldt efter en høj Bakke ved Gaarden. Denne skal i forrige Tider have staaet ikke ret langt fra Coursen lige over for Fæstningen og da have været som et lille Slot, under hvilket denne Gaard, hvis Grundsten endnu kan ses, har ligget. Den kaldtes da Korsør Slots Ladegaard. Hvornaar den er flyttet til Dyrehoved, vides ikke; men det skal være sket for ca. 78 Aar siden. Bonderup By er nedbrudt for omtrent 16 Aar siden.

At der har været Kæmper begravet i Højene paa Markerne, kan vel ikke bevises; men vist er det, at nogle gerrige Bønder i Taarnborg Sogn for nogen Tid siden gravede sig ned under en stor Sten i det Haab at finde Penge; men de fandt kun nogle store Ben og sandet Aske. Paa Bonderupgaards Plads og uden om den er der ved Rydning og Gravning, da Gaarden blev opbygget, fundet Potter med Aske i.

Ved Taarnborg høres 6 Ekko i Rad efter et Raab, naar man staar paa en bestemt stor Sten ved Stranden og vender Ansigtet mod Nord.

Nær ved Taarnborg Kirke ligger Taarnbjerg, der er lige saa høj som Lydhullerne i Taarnborg Kirke. Midt over denne Bakke er der en rund Hule paa Størrelse med et Bord, som 12—16 Mand kan sidde ved. Dette Hul er fuldt af Nælder, hvori der findes mange Snoge, Hugorme og Staalorme om Sommeren. Selv om der falder nok saa megen Sne,

Oplysninger om Korsør og Slagelse fra 1744

bliver Hullet aldrig fuldt af Sne; thi den smelter, saa snart den kommer ned i Hullet, saa der kan ligge høj, frossen Sne paa Banken rundt omkring Hulen, mens denne er ganske fri for Sne. Den er som en rund Skaal og i Midten ikke dybere end til en før Karls Knæ.

Paa Taarnborg Kirkes Taarn mangler der altid paa den nordre Side 4—6 Tagsten, og selv om der bliver lagt nogle paa, og de bliver godt skelnede den ene Dag, mangler de igen næste Morgen. Nogle vil mene, at det er Vindens Skyld; men da det ogsaa sker om Sommeren i stille Vejr, kan det ikke være Aarsagen. Mange tror, at en stor, sort Hund har sit stadige Leje paa Hvælvingen over Koret. Der fortælles ogsaa om en Jagt, der om Natten skal være set i Hestehaven og op om Taarnbjerg af ridende Karle med Hunde og Lig. Flere paastaar at have set det og har bekræftet deres Udsagn med Ed, »som man skulde tænke, fornuftige Kristne, der er kommet til Skelsaar og Alder, ikke skulde gøre«. Der siges ogsaa, at en Hare stadig løber mellem Møllebjerg og Taarnbjerg. Den kan ikke skydes af nogen Skytte; men hvad det er for en Hare, eller hvorledes Skytten skyder, »kan ikke nærmere betegnes«.

Bonden paa Taarnborg har forrige Aar gravet Sand op i Stranden ved Lavvande og derefter gravet Tørv, som han førte op paa Banken for at tørres; han kørte dem siden hjem, og de brændte som de bedste; »men om dette gaar oftere an, kan vel ikke ventes«.

I Taarnborg Kirkes Sacristi findes en Kiste, omlagt med Jern og meget stærkt belagt med »Feddere og Laav«, saa at ingen kan komme uberettiget i den uden ved Anvendelse af Vold eller Magt. Den bruges nu som Gemme for Kirkens Ornamentter.

Bønderne i Taarnborg Sogn har for Størstedelen før været

Fritz Jacobsen

Rytterbønder, men er nu »Proprietarie Bønder«. De er ringe i Henseende til deres Tilstand.

Af Ord og Talemaader, de bruger, kan anføres:

»De øverste Værelser duer intet«. ☹: siges om den, der ikke er rigtig i Hovedet, men har Svingel, Svimmelse og kan i en Hast falde om, om en, hvis Hjerne er forvirret, og om en, der har faaet mere af Drik, end han kan taale.

»Han er oven paa«. ☹: Staar sig godt, lever vel — ved Slagsmaal om den øverste.

»Han taler vel meget, men ikke meget vel«. ☹: Sludder, Sladder uden Indhold.

»Det er rent, rent Tøj«. ☹: Siges, naar den ene har gjort Rede og Rigtighed for sig til den anden, saa ingen af dem er den anden noget skyldig, eller naar en er akkurat i sine Ting og kun gør, hvad Ret er.

»Den er i Stand«. ☹: Siges som almindeligt Ordsprog, enten naar nogen praler eller gør sig til i Ord eller Klæde- dragt, eller naar nogen bærer sig sobert og net ad, foragtende andres Narrerier og Galenskab, eller naar nogen anretter eller indretter noget paa det bedste, han kan. Siges ogsaa, naar man ser et fuldt eller galt Menneske.

»Lad gaa, lad gaa«. ☹: Dette siges om den Gerning, nogen har fat paa eller vil gøre, at han vil holde ved og ikke have med noget andet at gøre, mens det staar paa.

»Jeg skal passe paa som en Smed«. ☹: Jeg skal bruge mig, mens det er Tid, arbejde, passe paa, at det, jeg vil have gjort, ikke bliver forgjort.

»Det er ikke min Sag«. ☹: Siges, naar man ikke vil ind- vikle sig i fremmedes Sager. I maa have mig undskyldt for at give mig i Lag med det.

»Kan dette eller det klare det?«. ☹: Kan dette eller det klare Sagen imellem os, saa intet er os imellem — Penge, Arbejde, Tjeneste.

Oplysninger om Korsør og Slagelse fra 1744

»Lad russe«. ☉: Lad det kun gaa, som det bedst kan. Siges af forvovne Mennesker, som er ligeglad, om det gaar vel eller ilde — ved Sejlads og andet.

»Han gaar Norden om og hjem«. ☉: Bruges mest af Søfolk for at betegne en slet Rejse.

»Der er kommet Kinte for Klusset«. ☉: Bruges mest af søfarende, naar der kommer Bugt paa Tov eller Reb, saa det ikke kan gaa igennem, uden man skal tage fat med Hænderne og rede det ud. Lig med: »Der er kommet et Obstaculum (Hindring) i Vejen«.

»Han har Hørum i Dag«. ☉: Siges af hjemmевærende om fraværende, naar de ikke kan ventes hjem lige med det samme.

»Han sætter et Krydsbindsel paa«. ☉: Bruges af Søfolk, naar de binder to Tov sammen med dobbelt Knude eller Krydsbindsel. Han bekræftede det med en haard Ed, bandede derpaa.

»Du (eller han) skal tære hende«. ☉: Af grove Folk. Du skal faa din Betaling. Jeg skal ramme dig.

»Kom kun! Du skal faa hende saa gloende, som hun kommer«. ☉: Naar en trodser og byder en anden an. Lige for lige.

»Vi narres intet. Jeg vil intet narre ham«. ☉: Siges af den, der agter at tage sig i Vare for enten at miste noget af det, han ejer, eller for at være ubillig mod en anden.

»Han er frie, frie nok«. ☉: Han kan ingen Vej komme.

»Du skal ingen Skade have deraf«. ☉: Du skal nok faa din Betaling for det — undsige den tiltalte.

»Vi kommer til at tro paa det«. ☉: Vi kommer ganske vist til at betale det, undgælde for det.

»Han er en Spirant«. ☉: Han er en snedig, slem og ond Karl eller Krabat.

»Det er alt det, man kan sige om det«. ☉: Siges af Folk,

Fritz Jacobsen

der bliver kede af at høre paa Pralerier, unyttige og lange Beskrivelser o. l.

»At staa sin Stok«. ☉: At tage sig i Vare for alt det, som kan være eller gøre ondt.

»Han skal luuren«. ☉: Han duer ikke dertil, er for svag til sin Gerning, holder sig hjemme.

»Hun kommer langt anderledes«. ☉: Anderledes vil det blive, faa et andet Udfald end ventet.

»Han forstaar sin Pisk«. ☉: Siges om den, der véd og viser, hvad han kan og bør gøre i sin Gerning.

»Du ta'r vel ikke mine Høns«. ☉: Du gør mig vel ingen Skade. Du slaar mig vel ikke. Du brænder dig vel ikke saa hedt, at du giver dig i Lag med mig.

»Endelig er det ikke mere, end man kan rosse«. ☉: Det kan man dog overkomme, finde ud af.

»Lader os pikke af«. ☉: Naar man siger Farvel og vil til at gaa eller rejse. Nu vil jeg afsted og ikke lade mig opholde.

Af Personnavne anføres mange, hvoraf kun de mest sjældne her skal nævnes: Annanias, Arngot, Alleta, Alhet, Bona, Candida, Ditmar, Drude, Flemmina, Fochardina, Guse, Gisilla, Groe, Helle, Johannette, Pontus, Reinardt, Sire, Søster, Talia, Thale, Tialke, Ursia, Utilia, Urelia.

Fra Slagelse Købstad indsendes de forlangte Besvarelser med en Undskyldning for deres sene Fremkomst, hvad der skyldes, at Raadstuearkivet blev ødelagt ved Ildebranden 1740, og de dermed nødvendiggjorte »Efterforskelse« har taget lang Tid.

Til Genopbygningen efter Branden i 1740, hvor Raadhuset, Apoteket og de anseligste og bedste Gaarde midt i Byen brændte, gav Kongen 20.000 Rdl. Selv om Byen ingen Indtægt har ved Fiskeri og Sejlads, saa er Indbyggerne, hver

Oplysninger om Korsør og Slagelse fra 1744

efter Evne, saa flittige og stræbsomme i deres Haandtering, at der vist ingen synderlig Forskel er mellem Slagelse og andre Købstæder.

Foruden St. Mikkels, St. Peders og Hl. Aands Hospitals Kirke findes en Kirkegaard for Fattigfolk. Den er hegnet med et Stengærde med muret Port og Laage, og paa den stod indtil 1739 en lille kvadratisk Kirkebygning af Tømmer og med Tegltag. I denne holdt Præsten undertiden Prædiken over nogle Fattigfolks Lig; men da den var øde og faldefærdig, blev den i 1739 efter Kirkedirektionens Ordre bortsolgt ved Auktion for 39 Rdl. 1 Mk., nedbrudt og bortført.

St. Mikkels Kirke har fire brugelige og en revnet og ubrugelig Klokke. Paa Kirkens østre Ende findes et lille Spir med en Klokke, som bruges til at ringe med »til Prædikestolen« og ellers, naar Klokkeren er 10 og 5.

St. Peders Kirke har et blytækket Klokketaarn med et højt skifertækket Spir. I Taarnet er udhugget »1664«, men der siges, »som og er troeligt, at Kirkens Bygning er meget ældre end Taarnets«. I Kirkens nordre Kapel findes et Billede af den navnkundige Hellig Anders, udhugget i Træ med en Trækalk i Haanden.

I Helligaandskirkens søndre Gavl hænger i en Karm to smaa Klokker. Hospitalet er overalt Tømmer med Tavlmur og Tagsten. Af de øvrige Bygninger er nogle Bindingsværk med Tavlmur, andre med lerklinede Vægge, nogle med Tagsten og nogle med Straa.

Raadhuset blev i 1742 opført igen af Grundmur med Tegltag. Der er Kælder under hele Bygningen, i det ene Hjørne bor Bysvendene, og Resten anvendes til Arrest med tre adskilte Huller. Oven over er Bytingsstuen og et Civilarrest-Kammer, en Forstue med Trappe op til Raadstuen, en Rytter-Vagtsstue og et Sprøjtehus. Oppe under Taget er Borgerskabets Samlingsaal afdelt ved »Tvist«-Vinduer. Fra

Fritz Jacobsen

Raadstuen gaar en stor Kvist paa fire Fag med Vinduer paa begge Sider tværs gennem Bygningen. Over Vinduerne til Gaden sidder i Muren en stor Sten med en forgyldt og malet kongelig Krone, Cifre og Aarstal.

I 1739 lod Kongen opføre en ny Rytterstald til 60 Heste; den er af Bindingsværk, tavlmuret og teglhængt.

Alle Kongebreve og Privilegier er brændt paa to Genparter af Kongebreve nær. — De tidligere fremsatte Betsværinger over Nedlæggelsen af Skibsholm Havn gentages.

Som Supplement til Byraadets Indberetning giver Sognepræsten ved St. Pæders Kirke, Chr. Ørsted, flere Oplysninger om Byen. Han skriver: »Dette findes af en gl. Skribent antegnet om Slagelse.« Slagelse Købstad er stiftet og funderet af den danske Hedning Slaug, en meget ypperlig Mand. Om hans Herkomst og Udspring har været »af Slauen«, eller om han selv imod »de Slauer« har bedrevet noget besynderligt og deraf faaet sit Navn eller hans Forfædre har gjort saadant, er der intet vist beskrevet. Man finder ingen af hans Efterkommere opkaldt med Navnet Slaug, og hans adelige Navn(!) findes heller ikke.

Slaugs to Sønner har uden Tvivl hjulpet meget til Byens Opkomst, og den er fra Slægt til Slægt forbedret med Bygninger og anden Herlighed. Tidligere danske Konger har undertiden holdt Danehof i Byen. Kong Haagen, Dronning Margrete og Rigets Stænder og Fuldmægtige var her i Byen for at hylde Oluf, som paa samme Tid gav Adelen og Stænderne forskellige Privilegier og Friheder.

»Saa vidt denne Auctor.«

Ørsted oplyser, at der var Gitterværk omkring Billedet af Hellig Anders i St. Pæders Kirke, og at den af Hvitfeldt omtalte Tavle med Helgenens Bedrifter hverken findes i St. Pæders eller Antvorskov Kirke. De forskellige Sagn genfortælles (se Gunnar Knudsen: Hellig Anders, Aarvog I).

Oplysninger om Korsør og Slagelse fra 1744

Om Korset paa »Hvilehøj« meddeles, at det holdes i Stand af Bønderne i Landsgrav og Bjergby, og at de ældste nulevende Bønder af egen Erfaring kan vidne, at Forsømselse heraf medfører stor Skade paa Jordens Grøde, Kvæg og Bæster. Den latinske Indskrift paa Korset findes nu ikke mere.

Fra »en meget gammel trykt Bog, hvis Auctor er mig ubekendt«, har Ørsted hentet nogle Oplysninger om Slagelse Latinskole, hvis Anseelse nu er meget større end før, saaledes at dens Elever nu dimitteres til det kongelige Akademi. Skolen har nu en Rektor, en Konrektor og tre Hørere.

Om Antvorskov Slotskirke oplyses, at den stod øde fra 1686 til 1720, hvor den blev repareret, forsynet med nye Alterklæder og forskellige Ornamenter og igen taget i Brug til Gudstjeneste. I 1738 slog Lynet ned i Taarnspiret og stak Tømmeret, som var overdækket med Kobber, i Brand. Der nedbrændte over 20 Alen af Spiret, som var til stor Nytte som Sømærke for Skibe, som sejlede paa Bæltet 4—5 Mil borte; men Skaden blev inden Aarets Udgang repareret.

Rektor H. Nyholm leverede sidste Afsnit af Indberetningen og skrev heri, at Slagelse i forrige Tider ikke alene var blandt de ypperligste, men ogsaa mest formuende Stæder paa Sjælland paa Grund af sin meget frugtbare Egn af Skov og Kornmarker, men nu er dens Velstand paa Grund af Ildsvaade aftaget meget. Fra en Junker Moth i Sorø har Nyholm modtaget et latinsk Vers, der berømmer Slagelse og siger, at skønt der ingen Sejlads er til Byen, saa er den dog lykkelig af sine særdeles frugtbare Jorder, som indbringer lige saa gode Indkomster som Skibsfarten; thi selv om denne indbringer mere end Plov og Harve, saa er dog Agerdyrkningen underkastet mindre Fare end Negotien (Handelen) til Søs. Slagelse Omegn, som er god og grødefuld af Naturen, beriger Byens Indvaanere uden Farlighed

Fritz Jacobsen

med Ploven, ja, den forøger og konserverer sine Midler og Formue ved Arbejdsomhed.

I et latinsk Epigram drages Sammenligning mellem Antvorskov, Sorø og Ringsted paa følgende Maade: Sorø er vel meget smuk og herlig; dog er Antvorskov langt herligere; men Ringsted overgaar dem begge.

Rektor Nyholm praler med lokalpatriotisk Stolthed af den store Begivenhed, som Olufs Hylding har været for Byen, og kalder hans Regeringstid for »de gyldne Tider«. Da kostede en Ko 3 Lybskskilling, en Vædder 4 Hvide, en Tønde Øl 4 Skilling, en Skæppe Korn 11 Penge, 15 Æg 1 Penge, hvilke meget gode Køb var en Frugt af Kongens Fredsommelighed; »thi Fred er ikkun et lidet Ord, men fører mange store gode Ting med sig. Dog er dette gode Køb næppe troligt, uden at Hvide, Skilling og Penninge gjaldt mere dengang end nu.«

En Penge regnedes før lig med $\frac{1}{4}$ Hvid eller $\frac{1}{12}$ Skilling. Under de første oldenborgske Konger havde en Hvid en Værdi af omkring 5 Øre.

Om »Hvilehøj« oplyser Rektoren, at der engang for mange Aar siden var stor Mistrivsel og Ufrugtbarhed paa Slagelseegnen blandt Heste, Kvæg og Faar, hvilket skyldtes, at nogle havde gravet Sand og Jord fra Højen; men da Jorden blev ført tilbage, holdt Ulykkerne op.

Her er det altsaa ikke manglende Vedligeholdelse af Korset, der straffes, men Ødelæggelse af selve Højen.

Baade Pastor Ørsted og Rektor Nyholm anfører nogle særlige Talemaader, der anvendes af Folk, f. Eks.:

»Aarke« bruges i Stedet for mægte eller formaa.

Jeg »aatte« det = Jeg ejede det.

Det »taadtes« mig = Det lykkes mig.

At »kræbse« = At fange Krebs.

»Ryggen giver os alle nok«. Denne Talemaade bruges af

Oplysninger om Korsør og Slagelse fra 1744

nogle Bønder, naar de vil vise deres Redelighed i at sælge Vadmel eller Lærred; thi da vil de ikke, at det skal maales i nogen af Kanterne, hvor det kan trækkes og udvides til Køberens Skade, hvorfor de lægger det sammen midt paa, hvorved Maalet bliver rigtigt for begge Parter, da Stoffet saa ikke lader sig trække.

De »store« og de »smaa« er Betegnelse for Rotter og Mus.

»Han gaar saa stille« = saa langsomt hen ad Vejen.

»At gaa i Schruck« = at gaa i Skjul. (Her tilføjer Nyholm: »Har ikke hørt det andre Steder end her, hvor det passerer for saa godt Dansk, at det endog bruges i Prædikener.«)

Af Personnavne nævner Ørsted kun faa, deriblandt »Ip«, som han formener at være det samme som Japetus eller Jeppe. Nyholm nævner slet ingen, men skriver derimod om Landsbyen Gudum ved Slagelse. Han kalder den for »Guddom« og har om Aarsagen til dette mærkelige Navn udspurgt forskellige, som har svaret, at det skriver sig fra de katolske Tider. Kirken kaldes nemlig Guddoms Kirke, da den er indviet til den treenige Guddom og ikke til St. Maria eller St. Peder eller en af de andre Helgener, og derfor har baade Landsbyen og den tæt ved Kirken liggende Mølle faaet samme Navn.

Forklaringen er i vor Tid en helt anden.

Selv om der maa tages alt muligt Forbehold overfor det i Indberetningerne indeholdte topografiske Stof, hvoraf meget er »helt ved Siden af«, har det dog sin store Interesse at høre, hvilke Meninger og Forestillinger Folk for 200 Aar siden havde om Ting og Begivenheder, der laa lidt uden for det almindelige, og som nu i forskellige Versioner er at finde i »Dansk Folkemindesamling«.